

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 524/2022-37

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku a sudcov Roberta Šorla (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Emíliou Korčekovou, advokátkou, Malacká cesta 5680/2B, Pezinok, proti rozsudku Okresného súdu Pezinok č. k. 9C/7/2017-127 z 15. novembra 2017, rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 15Co/114/2018-173 z 24. júna 2020 a uznesení Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 9Cdo/103/2021 z 25. januára 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 3. mája 2022 domáha vyslovenia porušenia čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 3 ústavy a čl. 36 ods. 1 a 3 podľa Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), práva na ochranu pred mučením, neľudským alebo ponižujúcim zaobchádzaním podľa čl. 3 dohovoru, čl. 16 ods. 2 ústavy a čl. 7 ods. 2 listiny a práva na účinný opravný prostriedok pred vnútroštátnym orgánom podľa čl. 13 dohovoru rozhodnutiami všeobecných súdov v civilnom spore.

II.

2. Okresný súd namietaným rozsudkom z 15. novembra 2017 zamietol žalobu sťažovateľa, ktorou sa domáhal náhrady škody a nemajetkovej ujmy, ktorá mu mala byť spôsobená nesprávnym úradným postupom Okresného súdu Pezinok a Okresného súdu Bratislava I pri jeho predvedení na pojednávanie na Okresnom súde Pezinok 25. novembra 2014, počas čoho mal byť vystavený ponižujúcemu zaobchádzaniu. Nárok bol uplatnený podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti

za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z. z.).

3. Podľa okresného súdu neboli splnené predpoklady vzniku nároku podľa § 3 ods. 1 písm. d) a § 9 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z., keďže postup Okresného súdu Bratislava I, ktorý dal súhlas na predvedenie sťažovateľa z väzby na pojednávanie na Okresnom súde Pezinok, nebol nesprávny úradný postup. K nesprávnemu úradnému postupu nedošlo ani v postupe Okresného súdu Pezinok, pretože v čase pojednávania vo veci, v ktorej bol sťažovateľ žalovaným, bol sťažovateľ vo väzbe a jeho účasť na pojednávaní nebolo možné zabezpečiť inak ako predvedením. O potrebe účasti strán na pojednávaní rozhoduje výlučne sudca, pričom hodnota sporu je v tomto prípade irelevantná. Pokiaľ išlo o spôsob výkonu eskorty, sťažovateľ žiadnym spôsobom nepreukázal, že došlo ku konaniu, ktoré by bolo nesprávne či nezákonné. Skutočnosť, že sťažovateľ považoval výkon eskorty za zásah do svojich ľudských práv, nezakladá nesprávny úradný postup. Listina o zhoršení zdravotného stavu sťažovateľa z 26. septembra 2014 bola irelevantná, pretože eskorta sa uskutočnila 25. novembra 2014. Ujma tvrdená sťažovateľom tak ostala len v rovine jeho osobného prežívania skutočnosti. Výsluch svedkov navrhnutých sťažovateľom okresný súd zamietol z dôvodu, že ani jeden zo svedkov nebol prítomný pri vykonaní eskorty a predovšetkým nebola splnená prvá podmienka pre vznik nároku na náhradu nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 514/2003 Z. z., a to nesprávny úradný postup. Sťažovateľ podal proti rozsudku okresného súdu odvolanie.

4. Krajský súd na odvolanie sťažovateľa ústavnou sťažnosťou namietaným rozsudkom z 24. júna 2020 rozsudok okresného súdu potvrdil. Dospel k záveru, že neboli splnené podmienky zodpovednosti štátu, pretože nebol preukázaný nesprávny úradný postup okresného súdu v súvislosti s predvedením sťažovateľa na pojednávanie ako jednej z podmienok vzniku zodpovednosti štátu. Postup sudcu v občianskoprávnom konaní bol v súlade s § 177 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Súhlas trestného sudcu s predvedením sťažovateľa nesúvisel s trestným konaním voči sťažovateľovi, išlo o administratívny úkon v zmysle Spravovacieho a kancelárskeho poriadku pre okresné súdy, krajské súdy, Špecializovaný súd a vojenské súdy. Pokiaľ išlo o zásah do osobnostných práv sťažovateľa výkonom predvedenia, sťažovateľ neunesol bremeno tvrdenia, keď ani netvrdil, ustanovenia ktorého právneho predpisu boli pri výkone eskorty porušené a akým konaním ktorého orgánu k ich porušeniu došlo. Krajský súd bol toho názoru, že okresný súd rozhodol na základe dostatočne a správne zisteného skutkového stavu, na ktorý správne aplikoval zákon č. 514/2003 Z. z. a správne ho aj interpretoval. Námietku nedostatočného odôvodnenia považoval krajský súd za nedôvodnú. K námietke sťažovateľa, ktorý vytýkal okresnému súdu, že bol povinný aplikovať § 128 ods. 1 a 2 CSP, uviedol, že žaloba neobsahovala vady, pre ktoré by bolo potrebné sťažovateľa vyzývať podľa § 129 CSP na jej doplnenie alebo opravu. Všeobecnú poučovaciu povinnosť podľa § 160 ods.1 CSP si súd podľa obsahu spisu splnil. Krajský súd sa stotožnil s nevykonaním dokazovania navrhnutého sťažovateľom.

5. Sťažovateľ podal proti rozsudku krajského súdu dovolanie, ktoré najvyšší súd namietaným uznesením z 25. januára 2022 odmietol. S dovolacími námietskami podľa § 420 písm. f) CSP sa vysporiadal jednotlivo s tým, že žiadna z nich nie je porušením práva na spravodlivý proces, a preto je dovolanie podľa § 447 písm. c) CSP neprípustné, čo je dôvodom jeho odmietnutia.

6. Najvyšší súd sa nestotožnil s námietskou nedostatočného odôvodnenia rozsudku krajského súdu, ktorý zreteľne uviedol, že žalobe nebolo možné vyhovieť pre nepreukázanie jednej z podmienok zakladajúcich zodpovednosť štátu podľa zákona č. 514/2003 Z. z. Podľa najvyššieho súdu okresný a krajský súd dospeli k zhodnému záveru, že nedošlo k nesprávnemu postupu okresného súdu pri nariadení predvedenia sťažovateľa z väzby a ani k nesprávnemu postupu pri samotnom predvedení sťažovateľa na pojednávanie, keďže šlo o postup podľa zákona bez vybočenia zo zákonných a ústavnoprávných medzí. Podľa najvyššieho súdu pokiaľ žalobca nepreukáže existenciu nesprávneho úradného postupu, nárok na náhradu škody nevznikne, a to aj v prípade danosti ostatných predpokladov vzniku zodpovednosti štátu. Námietku sťažovateľa o prekvapivosti rozhodnutia krajského súdu považoval za nedôvodnú, pretože oba súde dospeli k rovnakému záveru, keď žalobu zamietli podľa tých istých ustanovení zákona č. 514/2003 Z. z.

7. K vade konania spočívajúcej v nesprávne zistenom skutkovom stave z dôvodu nevykonania navrhovaných dôkazov najvyšší súd zopakoval, že vykonanie navrhovaných dôkazov nemohlo viesť k preukázaniu tvrdení sťažovateľa, pretože navrhnutí svedkovia neboli prítomní pri jeho predvedení, a preto nemohli poskytnúť informácie vo vzťahu k jeho tvrdeniam. K námietke nepoužitia obráteného dôkazného bremena pri dokazovaní najvyšší súd uviedol, že tento princíp dokazovania sa uplatní na základe výslovnej právnej úpravy alebo v prípadoch pripustených súdnou praxou. Vo veci sťažovateľa však nebol dôvod aplikovať tento princíp, pričom sťažovateľ sa ho v priebehu konania ani nedovoľoval a navyše sťažovateľ ani netvrdil nesprávny úradný postup pri samotnom predvedení, čo vylučovalo obrátenie dôkazného bremena, ale aj zmysel dokazovania.

8. K námietke porušenia práva na kontradiktórne konanie z dôvodu nedoručenia vyjadrenia žalovanej k jeho odvolaniu so zaručeným elektronickým podpisom, prípadne s podpisom poverenej zástupkyne žalovanej, najvyšší súd uviedol, že sťažovateľovi bolo doručené vyjadrenie žalovanej, ktoré bolo elektronickým úradným dokumentom podľa osobitného zákona, pričom okresný súd ho sťažovateľovi zaslal na vyjadrenie prípisom, ku ktorému priložil kópiu podania. Takýto postup bol v súlade so zákonom a sťažovateľ mal možnosť kontradiktórne reagovať.

9. Sťažovateľ podal dovolanie aj z dôvodov podľa § 421 ods. 1 písm. b), alternatívne písm. a) a c) CSP z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci krajským súdom. K tomu najvyšší súd uviedol, že sťažovateľ nekonkretizoval vôbec právnu otázku, na riešení ktorej podľa neho založil krajský súd nesprávne rozhodnutie, a ani nevysvetlil potrebu, aby najvyšší súd takúto otázku vyriešil. V dovolaní zotrval na názore, že postup okresného súdu v súvislosti s jeho predvedením bol nesprávny. Podľa najvyššieho súdu tak v dovolaní iba vyjadril svoj nesúhlas s právnym posúdením a postupom krajského súdu, ktorý však nie je spôsobilý založiť prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP. Preto v tejto časti dovolanie odmietol podľa § 447 písm. f) CSP, keďže dovolacie dôvody neboli vymedzené podľa § 431 až § 435 CSP.

III.

10. Sťažovateľ vyjadruje v ústavnej sťažnosti nesúhlas s tým, že najvyšší súd odmietol jeho dovolanie, ktoré hodnotí ako dôvodné a zmysluplné. Tým najvyšší súd zároveň zlegalizoval konanie a rozhodnutie okresného súdu, ktoré je v rozpore s požiadavkami na spravodlivé súdne konanie a s požiadavkou na rovnosť zbraní. Uznesenie najvyššieho súdu nie je racionálne odôvodnené. Tiež nesúhlasí s rozsudkom krajského súdu, ktorý potvrdil rozsudok okresného súdu

vo výroku o zamietnutí žaloby. Rozsudok krajského súdu hodnotí ako arbitrárny, nepresvedčivo a neracionálne odôvodnený.

11. Sťažovateľ namieta prílišný formalizmus súdov, pretože sa ústavne konformne nevysporiadali s jeho tvrdeniami v žalobe o neľudskom, ponižujúcom a nehumánnom zaobchádzaní pri výkone predvedenia, keď mu okresný súd na pojednávaní 15. novembra 2017 nevytvoril priestor na uplatnenie prostriedkov procesného útoku. Sťažovateľ nesúhlasí s tým, že jeho návrhy na vykonanie dokazovania výsluchom svedkov boli zamietnuté z dôvodu neúčelnosti a nehospodárnosti. Sťažovateľ nesúhlasí s hodnotením jeho tvrdení o výkone predvedenia len ako vyjadrenia jeho vnútorných pocitov, keďže doteraz trpí psychickými problémami vyvolanými stresom z predvedenia. Súdy mali pristúpiť k obráteniu dôkazného bremena a štátne orgány mali dokázať, že so sťažovateľom hrubo a nedôstojne nezaobchádzali, preto nesúhlasí so záverom, že neuniesol dôkazné bremeno. Sťažovateľ poukazuje na to, že v rozhodnom čase bol a aj je invalidným dôchodcom a od väzby sa jeho zdravotný stav zhoršil. Z napadnutých rozhodnutí podľa sťažovateľa nie je zrejmé, prečo súdy dospeli k záveru, že sťažovateľ nepreukázal nesprávny úradný postup ako podmienky pre vznik zodpovednosti štátu. Podľa sťažovateľa boli splnené podmienky pre vznik zodpovednosti štátu za škodu.

IV.

12. Vo vzťahu k medziam zasahovania ústavného súdu do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov ústavný súd opakovane zdôrazňuje, že mu v zásade neprislúcha hodnotiť správnosť skutkových záverov či právneho posúdenia vecí všeobecnými súdmi, pretože nie je prieskumným súdom, resp. nadriadeným súdom. Pri uplatňovaní svojej právomoci nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti ústavný súd nemôže zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Povinnosť chrániť princípy spravodlivého procesu na zákonnej úrovni patrí teda predovšetkým všeobecným súdom. Úloha ústavného súdu pri rozhodovaní o sťažnosti, ktorou sa namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivé súdne konanie rozhodnutím všeobecného súdu, sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie zákonných predpisov s ústavou alebo medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách najmä z toho hľadiska, či závery všeobecných súdov vyjadrené v napadnutom rozhodnutí sú dostatočne odôvodnené, či nie sú arbitrárne alebo svojvoľné a s priamym dopadom na niektoré zo základných práv a slobôd, resp. či výrok rozhodnutia je v súlade s priebehom konania (I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05).

13. Proti napadnutému rozsudku okresného súdu sťažovateľ mohol podať odvolanie, čo aj využil a o odvolaní rozhodol napadnutým rozsudkom krajský súd. Vo vzťahu k ústavnou sťažnosťou namietanému rozsudku krajského súdu sťažovateľ mal mimoriadny opravný prostriedok – dovolanie, ktorý sťažovateľ využil a dovolanie podal. Sťažovateľ v dovolaní namietal obdobný okruh nedostatkov, ktoré tvoria aj obsah ústavnej sťažnosti. Išlo o nesúhlas s právnym posúdením veci, ako aj námietky, že krajský súd nezohľadnil jeho argumentáciu o ponižujúcom zaobchádzaní pri predvedení, nesúhlas s tým, že súdy nevykonali navrhované dôkazy z dôvodu ich neúčelnosti, ako aj námietku o obrátenom dôkaznom bremene a názor o nesprávnom a nezákonnom postupe okresného súdu v súvislosti s predvedením. Bolo preto v právomoci najvyššieho súdu takto formulované dovolanie preskúmať a rozhodnúť o ňom. Preto v rozsahu proti rozsudku okresného súdu a aj krajského súdu podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona ústavnom súde nie je daná právomoc

ústavného súdu na prerokovanie ústavnej sťažnosti a z toho dôvodu bola ústavná sťažnosť v tejto časti odmietnutá.

14. Vo vzťahu k namietanému rozhodnutiu najvyššieho súdu treba uviesť, že z hľadiska ústavného posúdenia treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať si prípustnosť dovolania a vychádzať z toho, že v prvom rade je vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd. Z ústavného hľadiska je podmienkou, aby takáto interpretácia nebola svojvoľná, ale i formalistická a aby bola čo najustálenejšia, a teda súladná s právom na súdnu ochranu (II. ÚS 398/08, II. ÚS 65/2010). Reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu predpokladá, že účastníkovi súdneho konania sa súdna ochrana poskytne v zákonom predpokladanej kvalite, pričom výklad a používanie príslušných zákonných ustanovení musí v celom rozsahu rešpektovať základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (II. ÚS 249/2011, IV. ÚS 295/2012). Rozpor napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu s ústavnými právami sťažovateľa však možno posúdiť len vo vzájomnom súvisi rozhodnutia okresného súdu a krajského súdu s rozhodnutím najvyššieho súdu.

15. Žaloba sťažovateľa bola zamietnutá z dôvodu, že v konaní nepreukázal splnenie základného predpokladu vzniku zodpovednosti štátu podľa zákona č. 514/2003 Z. z., a to nesprávneho úradného postupu. Závery okresného súdu a krajského súdu, že nedošlo k nesprávnemu postupu zo strany okresného súdu, ktorý dal sťažovateľa z väzby predviesť na civilné pojednávanie, a ani zo strany okresného súdu, ktorý dal súhlas s predvedením sťažovateľa na pojednávanie, nie je prejavom omylu. Sťažovateľ podrobne popísal postupy a obmedzenia, ktoré musel pred a počas eskorty na pojednávanie strpieť, avšak bez toho, aby uviedol, ktoré ustanovenia ktorého právneho predpisu tým mali byť porušené zo strany dotknutých okresných súdov. Okresný súd nemal ani možnosť vyhodnotiť dôvodnosť tvrdení sťažovateľa z hľadiska zásahu do jeho práv. Preto záver, že tieto námietky sťažovateľa voči samotnému výkonu eskorty majú charakter sprostredkovania jeho vnútorných pocitov, nie je svojvoľným tvrdením. Súdny nevykonali sťažovateľom navrhované dokazovanie výsluchom svedkov, pretože ani jeden z nich nebol pri predvedení sťažovateľa. Záver o nevykonaní navrhovaných dôkazov vychádzal z racionálnej úvahy konajúcich súdov a ich zhodnotenia skutkového stavu veci. Nevykonanie navrhovaných dôkazov všeobecnými súdmi nemalo za následok zásah do základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu či práva na spravodlivé súdne konanie, a preto ani nemohlo ísť o dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP.

16. Sťažovateľ v žalobe uvádzal skutkové tvrdenia, na základe ktorých uplatňoval nárok voči štátu, ktorý mal byť spôsobený nesprávnym postupom okresných súdov. Skutočnosť, že navrhované dôkazy neboli spôsobilé preukázať a dosvedčiť sťažovateľom tvrdený skutkový stav, a teda, že sťažovateľ neunesol dôkazné bremeno, nie je dôvodom na aplikáciu princípu obráteného dôkazného bremena, keďže sťažovateľovi nič nebránilo v tom, aby navrhol vykonať také dôkazy, ktoré by boli spôsobilé preukázať jeho tvrdenia o nesprávnom postupe pri jeho predvedení z väzby na pojednávanie v civilnej veci.

17. Sťažovateľ odôvodnil dovolanie aj dovolacími dôvodmi podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, alternatívne aj písm. a) a c) CSP. Sťažovateľ v dovolaní nevymedzil konkrétnu právnu otázku, ktorá je predpokladom prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP. Preto ak najvyšší súd argumentáciu sťažovateľa vyhodnotil ako polemiku či spochybňovanie správnosti rozhodnutia

krajského súdu (zotrvanie na svojom právnom názore), čo však nie je riadnym vymedzením právnej otázky a zakladá neprípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP, postupoval konformne so základnými právami sťažovateľa pri vymedzení svojej právomoci posúdiť prípustnosť dovolania. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu nadväzuje na obsahovo rozsiahle odôvodnenie rozsudkov okresného a krajského súdu, v ktorých sa konajúce súdy dôkladne a ústavne korektne vysporiadali s argumentáciou sťažovateľa. Uznesenie najvyššieho súdu nemožno považovať za svojvoľné či arbitrárne. Preto nemožno dospieť k záveru, že by uznesením najvyššieho súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny či práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

18. Takisto nedošlo k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 3 ústavy a čl. 36 ods. 3 listiny, keďže súdnymi rozhodnutiami sťažovateľovi nebolo odopreté právo zákonom predpokladaným spôsobom domáhať sa náhrady škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom. Odôvodnený, skutkového či právneho omylu prostý záver všeobecných súdov o tom, že takýto nárok nie je daný, nie je dôvodom na vyslovenie porušenia tohto základného práva. Z toho istého dôvodu nebolo porušené ani základné právo podľa čl. 16 ods. 2 ústavy, čl. 7 ods. 2 listiny a čl. 3 dohovoru, ktoré zakazujú mučenie a kruté, neľudské a ponižujúce zaobchádzanie.

19. Vo vzťahu k čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy je potrebné uviesť, že ide o základné ustanovenia ústavy, ktorých obsahom však nie sú práva, ktorých ochrany sa možno domáhať ústavnou sťažnosťou.

20. Vo vzťahu k namietanému porušeniu práva sťažovateľa na účinný opravný prostriedok podľa čl. 13 dohovoru ústavný súd odkazuje na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), podľa ktorej uplatňovanie práva vplývajúceho z čl. 13 dohovoru musí nadväzovať na aspoň obhájitelné tvrdenie (*arguable claim*) o porušení iného práva chráneného dohovorom (napr. rozhodnutie ESLP vo veci Silver a ostatní proti Spojenému kráľovstvu z 25. 3. 1983). Článok 13 dohovoru sa tak vzťahuje iba na prípady, v ktorých sa jednotlivcovi podarí preukázať pravdepodobnosť tvrdenia, že sa stal obeťou porušenia práv garantovaných dohovorom (rozhodnutie ESLP vo veci Boyle a Rice proti Spojenému kráľovstvu, rozsudok z 27. 4. 1988, séria A, č. 131). Z citovanej judikatúry ESLP vyplýva zrejma súvislosť práva zaručeného čl. 13 dohovoru s ostatnými právami, ktoré dohovor garantuje (obdobne napr. III. ÚS 177/2020).

21. Ústavná sťažnosť je v rozsahu proti uzneseniu najvyššieho súdu zjavne neopodstatnená a ako taká bola podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov odmietnutá.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. októbra 2022

Peter Straka
predseda senátu